

CULTUURHISTORISCH RAPPORT CARMELSTRAAT 23 BEEK

CUIJPERS ADVIES – ERFGOEDDIENSTEN

NEDPROJEKT BV

CULTUURHISTORISCH RAPPORT CARMELSTRAAT 23 TE BEEK

NEDPROJEKT BV

CULTUURHISTORISCH RAPPORT CARMELSTRAAT 23 BEEK

Inhoud

1.	INLEIDING	5			
1.1.	Aanleiding	5		2.2.3.3.	Uitbreidingen rondom de Binnenplaats 13
1.2.	Methodiek	6		2.2.3.4.	Overige nieuwbouw 13
1.3.	Situatie	7		2.2.3.5	Verbouwing tot zorgcentrum 13
1.4.	Leeswijzer	7		2.2.4.	Carmelstraat 23 - exterieur 15
2.	AANWEZIGE CULTUURHISTORISCHE WAARDEN	8		2.2.5.	Carmelstraat 23 - interieur 15
2.1.	Het voormalig klooster	8	3.	WAARDERING	18
	2.1.1. Algemeen	8	3.1.	Methodiek	18
	2.1.2. Geschiedenis van Beek	8	3.2.	Waardering	18
	2.1.3. De vestiging van de Carmelietessen in Beek	8	3.3.	Overzicht waardering	18
2.2.	Beschrijving en bouwgeschiedenis van Carmelstraat 23	11	4.	PERSPECTIEF	22
	2.2.1. Algemeen	11			
	2.2.2. De architect	11	Bijlage 1	Geraadpleegde bronnen	24
	2.2.3. Bouwgeschiedenis Carmelstraat 23	11	Bijlage 2	Bouwtekeningen	25
	2.2.3.1. Het hoofdgebouw van het klooster 1938	11	Bijlage 3	Foto's 24 oktober 2019	30
	2.2.3.2. De kloostermuur	12			

NEDPROJEKT BV

CULTUURHISTORISCH RAPPORT CARMELSTRAAT 23 BEEK

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De navolgende rapportage omvat een cultuur- en bouwhistorisch onderzoek en waardenstelling voor de locatie van het voormalig Carmelitessenklooster aan de Carmelstraat 23 te Beek. Het gaat hier om een klooster uit de jaren 1930. Het gemeentebestuur heeft een positieve principe-uitspraak gedaan over het plan om dit voormalige klooster uit te breiden door de nieuwbouw van 20 zorgappartementen en een uitbreiding van het zorghuis met 12 eerstelijnsverblijfkamers. Het rapport is bedoeld als cultuurhistorische paragraaf bij de toelichting van het bestemmingsplan. Volgens de Wet ruimtelijke ordening (Wro) moeten overheden in hun ruimtelijk beleid de relevante belangen meewegen. Ook de zorg voor het cultuurhistorisch erfgoed hoort daarbij. Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) verplicht gemeenten om rekening te houden met cultuurhistorische waarden. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft richtlijnen opgesteld waaraan het verplichte onderzoek bij het opstellen van bestemmingsplannen moet voldoen.¹

<<< **Figuur 1- (vorige pagina): Aanzicht van het voormalig klooster aan de voorzijde (Carmelstraat); uiterst rechts zijn de gekandelaberde kastanjebomen nog net zichtbaar.**

¹Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening - Aanwijzingen en aanbevelingen, Amersfoort, 2013.

De gemeente heeft ten aanzien van de cultuurhistorische aspecten de volgende randvoorwaarden gesteld:

- a) Uit een cultuur-/bouwhistorisch projectonderzoek blijkt, dat de cultuurhistorische waarden niet op onaanvaardbare wijze worden verstoord, casu quo worden behouden, versterkt en/of ontwikkeld;
- b) uit een onderzoek als genoemd onder a blijkt dat de aanwezige waarden worden verstoord dan wel vernietigd, maar:
 - 1) wordt gemotiveerd hoe men vanuit die waarden nieuwe ontwikkelingen realiseert die binnen de karakteristiek als gebleken uit het cultuurhistorische basisonderzoek passen;
 - 2) documentatie plaatsvindt van de te slopen waarden;
 - 3) voor bijzondere materiële relictten een duurzaam toekomstperspectief ex situ wordt gewaarborgd.
- c) bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het geheel of gedeeltelijk slopen dient een bouwhistorisch onderzoek te worden overgelegd.
- d) over het verzoek om een omgevingsvergunning dient de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (thans dorpsbouwmeester) om advies te worden gevraagd.

Het onderzoek omvat een algemeen onderzoek naar de aanwezige cultuur- en bouwhistorische waarden voor het hele plangebied. Dit onderzoek omvat een beschrijving en waardestelling van de aanwezige waarden. Vervolgens worden de voorgenomen bouwplannen vergeleken met de geconstateerde waarden en wordt daaruit het toekomstperspectief van de aanwezige waarden geschetst. Dit algemene onderzoek richt zich op het motiveren van de ingrepen in de ruimtelijke orderingsprocedure.

In een later stadium zal het onderzoek zich uitbreiden naar de eventueel in de voorgenomen bouwplannen opgenomen maatregelen die de aanwezige cultuur- en bouwhistorische waarden verstoren. In dat vervolgonderzoek zullen die eventueel te verstoren waarden/onderdelen nader worden omschreven en gedocumenteerd en zal worden gemotiveerd waarom versterking van die waarden in dit specifieke geval noodzakelijk is. Verder zullen de te amoveren gebouwonderdelen worden gefotografeerd en gedocumenteerd en de mogelijkheden voor het ex situ plaatsen van de te amoveren onderdelen zullen worden onderzocht.

Het hiernavolgende heeft betrekking op het eerste onderdeel.

1.2. Methodiek

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft richtlijnen opgesteld waaraan het verplichte onderzoek bij het opstellen van bestemmingsplannen moet voldoen². De hierna volgende cultuurhistorische rapportage voldoet aan die richtlijnen. Het gepleegde onderzoek is verder geheel overeenkomstig de desbetreffende richtlijnen van de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed³ en de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek⁴ uitgevoerd en het navolgende advies is opgesteld door een ter zake kundig persoon,

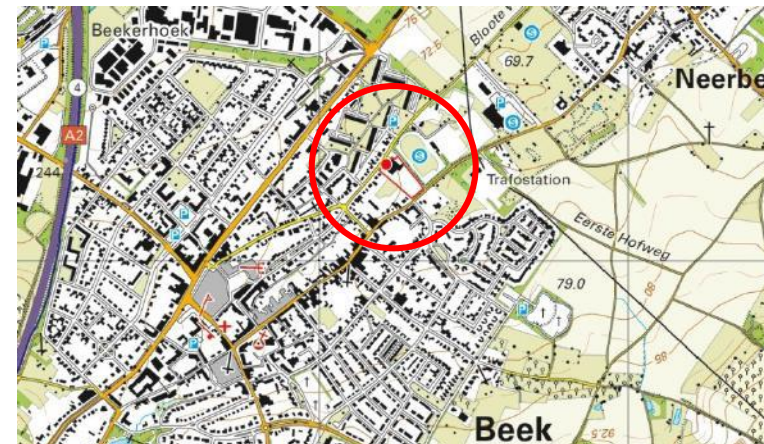
²Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening - Aanwijzingen en aanbevelingen, Amersfoort, 2013.

³Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening, versie 6 zoals verzonden aan de Tweede Kamer, februari 2013.

⁴RCE e.a., 2009.

te weten ir. J.J. Cuijpers, architect, stedenbouwkundige en erfgoed-deskundige. In genoemde richtlijnen is aangegeven dat het onderzoek een inventarisatie, een waardering en een beschrijving van het perspectief moet omvatten. De navolgende werkzaamheden zijn verricht om vorm te geven aan het onderzoek:

1. Analyse historische kaarten, met name de Topografische manuscriptkaart 1836-42 en het kadastraal minuutplan 1832;
2. Archiefonderzoek - digitaal toegankelijke inventarissen; vooralsnog zijn alleen digitaal toegankelijke inventarissen van het rijksarchief (RHCL) en het streekarchief (Erfgoedcentrum De Domijnen, Sittard) onderzocht. Er is geen archiefonderzoek in het streekarchief en het RHCL verricht.
3. Literatuuronderzoek in het algemeen.
4. Onderzoek ter plaatse.

Figuur 2 - Topografische situatie 2019; de locatie is gesitueerd binnen de rode cirkel.

1.3. Situatie

Het onderzoeksobject is gelegen in het dorp Beek in de gemeente Beek, tussen de weg genaamd Carmelstraat en de weg genaamd Oude Pastorie, naast de 'Weg langs de Carmel'.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de aanwezige cultuurhistorische relictten kort uiteen gezet en is de huidige toestand in het gebied nader beschreven. In hoofdstuk 3 is de waardering van de relictten en het complex waar ze deel van uitmaken opgenomen. In hoofdstuk 4 is het perspectief van de geconstateerde waarden in relatie tot de aangevraagde bouwplannen weergegeven.

2. AANWEZIGE CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

2.1. Het voormalig klooster

2.1.1. Algemeen

De Carmelstraat is een oude plattelandsweg, waaraan van oudsher enkele kloosters lagen die onderdeel waren van de kern Beek. De Carmelstraat gaat verderop over in de Bloote Weg. Het klooster ligt aan de rand van de bebouwde kom van Beek bij de sportvelden. Een lage taxushaag, waarachter een voortuin met kastanjebomen, scheidt het klooster van de weg. De dagkapel is geopend voor gebed en het aansteken van een kaarsje.

2.1.2. Geschiedenis van Beek

De oudste vermelding van de dorpsnaam Beek is een vermelding als 'Becca', in een akte uit het jaar 1145, waarin de keizer van het Heilig Roomse Rijk de bezittingen van de Proosdij van Meerssen (waaronder Beek) omschreef en bevestigde. Beek was ontstaan op de vruchtbare gronden langs de (Keutel)beek, waaraan het dorp zijn naam ontleende⁵.

Het dorp ontwikkelde zich langs de Heirbaan, die volgens sommigen het beloop van een Romeinse heerweg volgt⁶, die van Maastricht naar Tüddern liep⁷. Het dorp vormde zich als een lintdorp voornamelijk langs deze oude verbindingsweg. Halverwege de 18e eeuw werd de postweg van Maastricht naar Roermond aangelegd, die ook Beek passeerde. Vanaf de 19e eeuw kwam het dorp aan de rijksweg Maastricht - Nijmegen te liggen (de huidige Maastrichterlaan/Prins Mauritslaan). Langs die wegen ontwikkelden zich enkele niet-agrarische functies (kerk, herbergen, smederijen etc.), maar het overgrote deel van de

plaatselijke economie was tot aan het begin van de twintigste eeuw nog vooral agrarisch van karakter.

Dat veranderde nadat de Staatsmijn Maurits in het nabijgelegen Lutterade in bedrijf kwam. In Beek werden veel (mijnwerkers)woningen gebouwd. De Staatsmijnen werden uitgebreid met de bouw van de cokesfabriek Emma II, die op het grondgebied van Beek werd gevestigd en in 1954 in gebruik werd genomen. Na de sluiting van deze fabriek werd op deze plaats het Polychem gevestigd, het chemisch bedrijf van de Staatsmijnen (later DSM), dat tegenwoordig onderdeel is van het chemiecomplex Chemelot.

2.1.3. De vestiging van de Carmelietessen in Beek

Dankzij een legaat van een inwonster van Beek, die in 1936 was overleden, was de stichting van een nieuwe carmel (dit is een Karmelietessenklooster) door de 'ongeschoeide carmelitessen' in Echt mogelijk gemaakt. De officiële stichting was op 17 september 1938⁸.

De orde van de karmelieten (vrouwelijke vorm: karmelietessen) is een rooms-katholieke bedelorde, die zich net zoals de franciscanen, dominicanen en augustijnen onderscheidt van de andere monastieke orden doordat ze in plaats van de individuele armoede juist de collectieve armoede belijdt. Voor hun onderhoud zijn ze afhankelijk van hun eigen arbeid en van aalmoezen⁹.

Bij de vestiging in Beek stelden de zusters zich ten doel om dit gedeelte van Limburg (de westelijke mijnstreek rond de Staatsmijn Maurits te Geleen) waarvan de bevolking vanwege de mijnbouw en industrie snel toenam, met hun gebed 'voor Christus te bewaren' en onder de bescherming te stellen van 'de Koningin van de Vrede'¹⁰. De ruimtelijke ontwikkeling van de locatie is goed af te lezen aan de topografische kaarten (Figuur 3). De locatie (binnen het rode cirkeltje)

⁵Groenedijk, 2000, p. 309.

⁶[www.nl.wikipedia.org/wiki/Beek\(Limburg\)](http://www.nl.wikipedia.org/wiki/Beek(Limburg)), geraadpleegd 22 oktober 2019.

⁷Erfgoed-beek.nl, geraadpleegd 22 10 2019

⁸bron: heemkundebeek.nl/index.php/monumenten/carmel-klooster.

⁹bron: nl.wikipedia.org/wiki/Karmelieten, geraadpleegd 22 oktober 2019.

¹⁰bron: heemkundebeek.nl/index.php/monumenten/carmel-klooster.

was gelegen aan de oude verbindingsweg, die tegenwoordig Bourgognestraat heet, waaraan zich de dorpsbebouwing als een lint heeft ontwikkeld. In 1844 was er een boerderij aanwezig, waarvan de huiskavel was omringd met een haag of een houtwal. In 1925 was de situatie niet wezenlijk veranderd, maar de Bourgognestraat was wel al verhard. De Bloote weg was nog onverhard. In de editie 1955 zien we de voorste vleugel van het klooster. In de editie 1959 is ook de zuidelijke vleugel aangegeven. Pas op de topografische kaart 1975 is de volledige carré aangegeven. Daarbij moet worden opgemerkt, dat dit nauwelijks iets zegt over de exacte bouwdata: de topografische kaarten werden op onregelmatige tijden vernieuwd. Het enige dat gesteld kan worden dat een gebouw dat op een bepaald tijdstip nieuw is aangegeven, in de periode daarvóór gebouwd moet zijn.

In 2007 zijn de zusters naar Maastricht verhuisd¹¹. Sinds 2017 is ter plaatse een locatie van Zorghuis Nederland gevestigd, waar zorgbehoevende bewoners gehuisvest zijn¹².

¹¹bron: kerkgebouwen-in-limburg.nl/kerken/beek/klooster-carmelietessen-beek

¹²bron: wijlimburg.nl/nieuws-overzicht/carmelitessenklooster-beek-wordt-zorghuis-beek/

Figuur 3 Topografische situatie 1837/1844¹³, 1925, 1955, 1959, 1975, 2019¹⁴.

¹³bron: Wolters-Noordhoff, 1992, p. 89.

¹⁴Bron 1925, 1955, 1959, 1975 en 2019 : www.topotijdreis.nl

2.2. Beschrijving en bouwgeschiedenis Carmelstraat 23

2.2.1. Algemeen

Het kloosterCarmelstraat 23 is gelegen te midden van de dorpsbebouwing van Beek. Vlak ten noordoosten ervan is, aan de overkant van de dwarsstraat Weg langs de Carmel, het sportpark gelegen. Het klooster vorm een visueel zwaartepunt in de omgeving.

2.2.2. De architect

De zusters Carmelietessen gaven de opdracht voor het ontwerp van het klooster aan Stephanus Johannes (Stefan) Dings (Tegelen, 11 maart 1895 - Maastricht, 16 augustus 1971), een plaatselijke architect. In de jaren 20 en 30 van de 20^e eeuw werkte hij vooral in zijn woonplaats Beek, met name aan rooms-katholieke kerkelijke gebouwen, zoals kerken, kloosters, kapellen en dergelijke. Hij ontwierp voornamelijk in traditionalistische stijl. Het Carmelietessenklooster is een goed voorbeeld daarvan. Na de Tweede Wereldoorlog heeft hij de cursus Kerkelijke Architectuur gevolgd in 's-Hertogenbosch (vandaar de naam Bossche School¹⁵). In die cursus werd veel aandacht besteed aan de vroegchristelijke architectuur, met name de basilicabouw van kerken. Dings heeft zich daardoor laten inspireren, hetgeen zichtbaar is in zijn ontwerp voor de Onze-Lieve-Vrouw Hulp der Christenenkerk te Stein (1954). De Bossche School heeft vooral naam gemaakt met de maatsystematiek van het zg. Plastisch Getal¹⁶. Dat Dings zich ook daardoor heeft laten inspireren is zichtbaar in de zuidelijke vleugel van het Carmelietessenklooster, waarin het maatsysteem van de Bossche School is af te lezen.

¹⁵De Haan en Haagsma, 1996.

¹⁶Van der Laan, 1983.

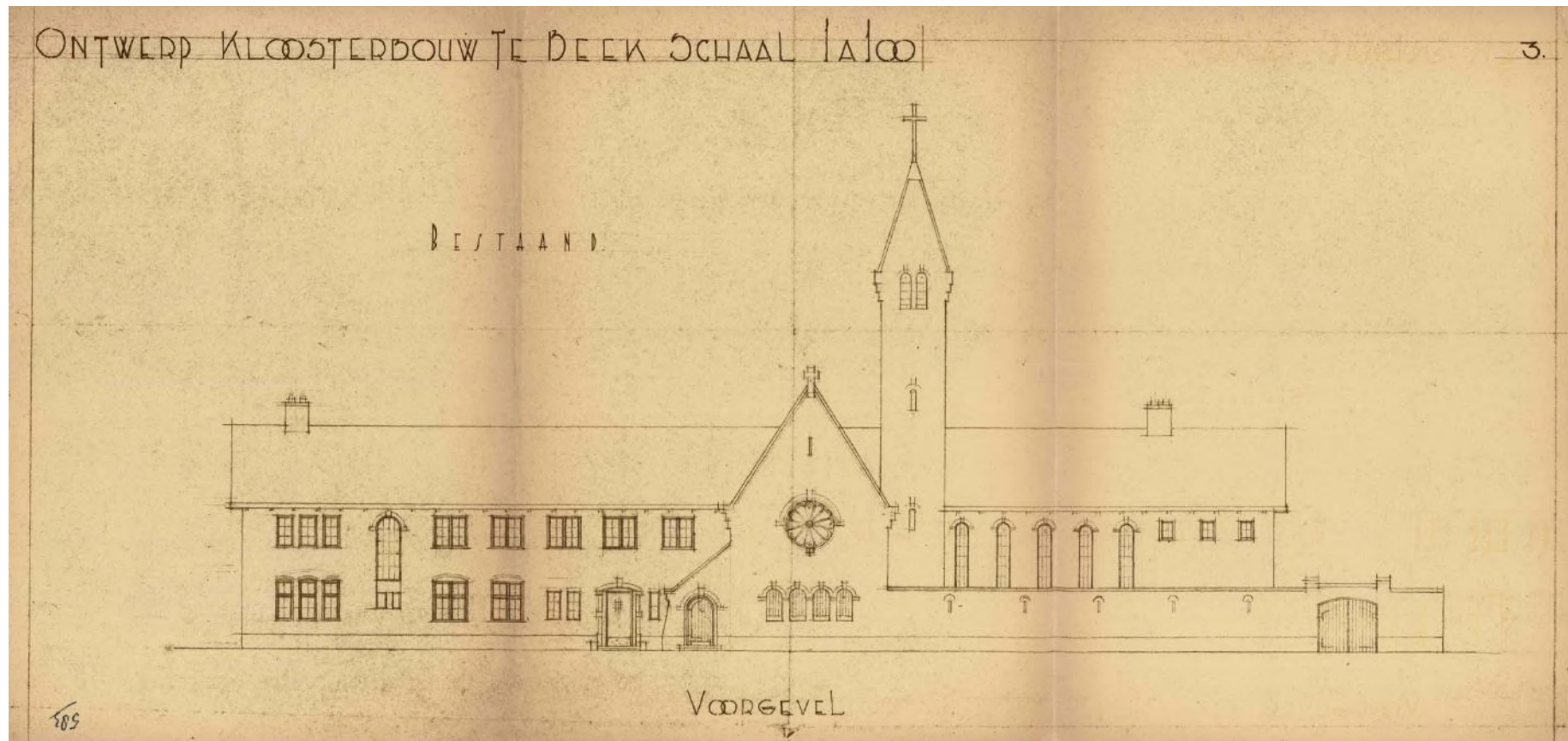

Figuur 4 - Zuidelijke gevel van de zuidelijke vleugel rondom de carré; in de gevelopbouw zijn invloeden van de Bossche School herkenbaar.

2.2.3. Bouwgeschiedenis Carmelstraat 23

2.2.3.1. Het hoofdgebouw van het klooster 1938

De hoofdmasa van het klooster werd in 1938 gebouwd. De bouwaanvraag werd gedaan op 29 december 1937, de bouwvergunning werd verleend op 27 januari 1938 (!). Deze hoofdmasa omvat de westvleugel aan de straatzijde (Carmelstraat). De westvleugel bestaat uit een centraal ingangsbouw van twee bouwlagen onder een zadeldak, een dwars daarop geplaatste kapel met rozetvenster en een klokkentoren, aansluitend een zusterkapel en in het verlengde daarvan eendienstvleugel van twee bouwlagen onder zadeldak.

Figuur 5 - Voorgevel van het klooster volgens de bouwaanvraag uit 1937 (bron: Gemeentearchief Beek).

2.2.3.2. De kloostermuur

Het gehele kloosterterrein werd in 1938 omgeven met een kloostermuur van 2,5 m hoog, afgedekt met nokvorspannen. De muur is slechts 1/2 steen dik en vanwege de gewenste stabiliteit op meerdere plaatsen voorzien van steunberen.

Figuur 6 - De kloostermuur aan de zijde van de Weg langs de Carmel; de bovenzijde is voorzien van nokvorspannen. Delen van de muur zijn ook voorzien van prikkeldraad.

2.2.3.3. De uitbreidingen rondom de binnenplaats

Na de oorlog was er een grote ruimtebehoefte in het klooster. Daarom werd in 1954 de zuidvleugel toegevoegd. In 1964 werd de carré afgerond door de bouw van de noord- en oostvleugel. Waarschijnlijk zijn deze ook door Dings ontworpen, maar helaas zijn hiervan geen bouwtekeningen in het gemeentearchief bewaard gebleven.

Figuur 7 - De binnenplaats van het klooster, een aangename, rustige en beschutte verblijfsruimte.

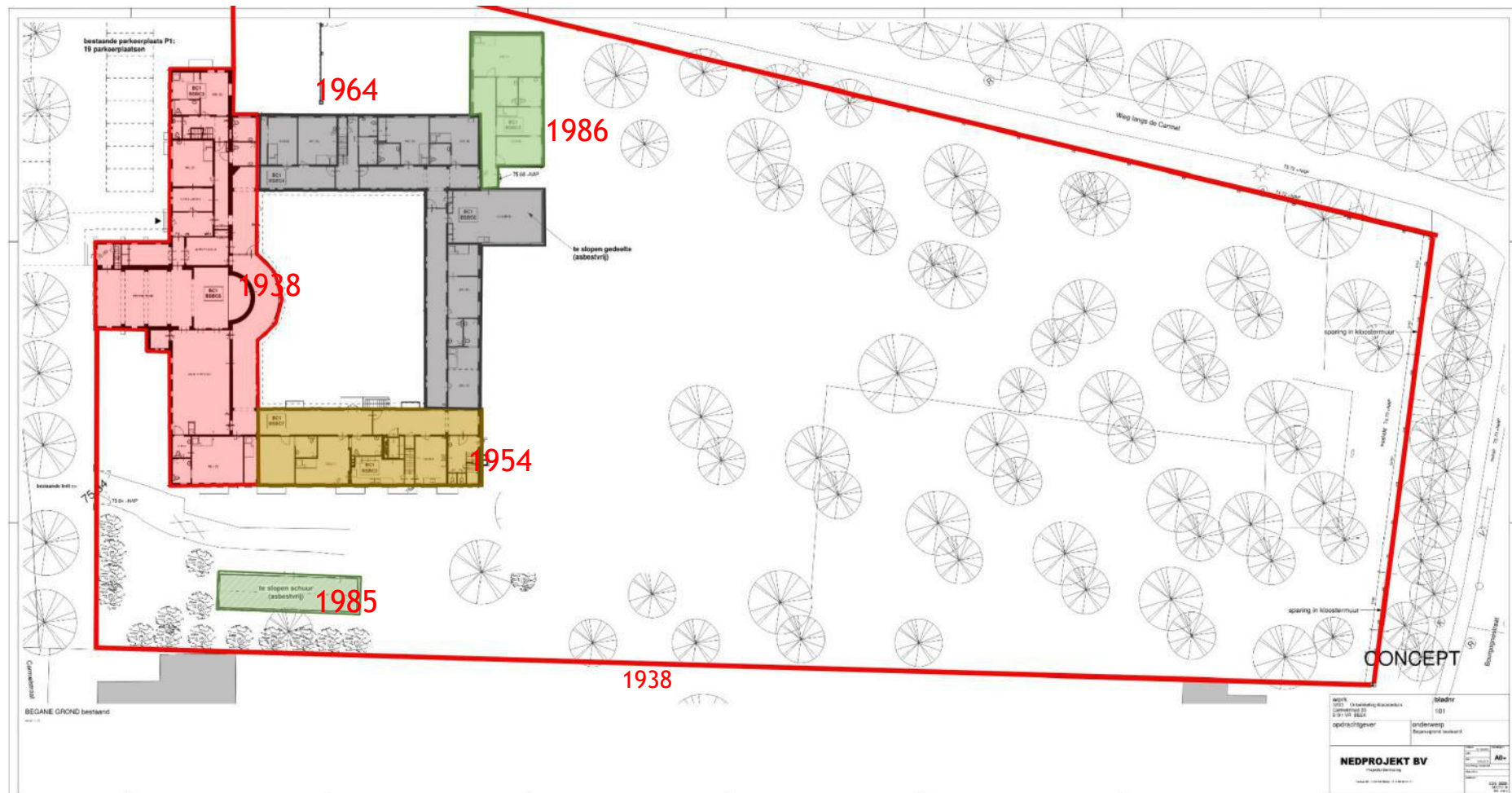
2.2.3.4. Overige nieuwbouw

In 1986 werd nog een gedeelte toegevoegd aan de noordwesthoek van de carré. Kort tevoren was een schuur gebouwd ten zuiden van het kloostergebouw. Deze toevoegingen bestaan nog steeds.

2.2.3.5. Verbouwing tot zorgcentrum

In 2017 is, in samenwerking met Nedprojekt BV en Zorghuis Beek, het bestaande klooster verbouwd tot een groepszorgaccommodatie met 24-uurs-zorg. Het pand biedt onder meer ruimte aan een 25-tal woonruimten, 23 badkamers, een kapel, een woonkamer, een rustruimte en een binnentuin.

Daar waar mogelijk zijn karakteristieke elementen, zoals glas-in-loodramen en vloeren, gehandhaafd en in ere hersteld.

Figuur 8 - Carmelietessenklooster Beek, Bouwfasen.

2.2.4. Carmelstraat 23 - exterieur

Het Carmelietessenklooster aan de Carmelstraat 23 te Beek is een typisch voorbeeld van kerkelijke bouw in een traditionalistische stijl uit de periode voor de tweede wereldoorlog. Het is een beeldbepalend element in het straatbeeld ter plaatse. Met name de uitspringende kapel met klokkentoren vestigt de aandacht op dit belangwekkende onderdeel van het dorpsbeeld.

Figuur 9 - Straatbeeld van Carmelstraat 23.

2.2.5. Carmelstraat 23 - interieur

In het interieur zijn nog diverse details herkenbaar die typerend zijn voor de bouwperiode. Omdat de verbouwing geen betrekking heeft op het interieur van het bestaande klooster, is er geen inventarisatie daarvan gepleegd. Gekeken is alleen naar de ruimte die zal worden

afgebroken om plaats te maken voor de koppeling met de beoogde nieuwbouw.

Figuur 10 - Interieur ontmoetingsruimte die zal worden geamoveerd om plaats te maken voor een ruime koppeling met de nieuwbouw.

De bedoelde ruimte is gebouwd na 1964 en voor 1985 volgens de toen in zwang zijnde nieuw-zakelijke architectuur.¹⁷ Noch intern, noch extern zijn bijzondere elementen, detailleringen of andere bouwhistorische waarden aangetroffen.

¹⁷Er is geen bouwaanvraag voor dit gedeelte aangetroffen. Op de bouwaanvraag van 1986 staat deze als “bestaand” aangegeven. Bouwwijze en architectuur (zie Figuur 25) laten zien dat dit deel niet gelijktijdig met het realiseren van de carré in 1964 is gerealiseerd.

2.2.6. Erfbeplanting en ander historisch groen

Bij het klooster Carmelstraat 23 staan diverse groene historische elementen, die deel uitmaken van het ensemble. Het meest opvallend zijn:

- de taxushaag aan de voorzijde die een blijvend groene afscheiding aan de straatzijde vormt;
- de gekandelaberde kastanjabomen aan de voorzijde, die mede bepalend zijn voor het straatbeeld;
- enkele bomen in de overigens sterk verwilderde kloostertuin; deze bomen zijn geïnventariseerd. Daar waar de nieuwbouw gepland is zullen de bomen verdwijnen: de exemplaren die verplant kunnen worden, worden elders in de tuin gezet. De overige bomen worden gekapt. Hierbij speelt de biologische kwaliteit een rol en de biologische mogelijkheden voor verplaatsing.

Figuur 11 - Jaartalsteen naast de voordeur.

Figuur 12 - Aanzicht vanuit het zuidwesten.

3. WAARDERING

3.1. Methodiek

Bij de waardestelling van het gebouwcomplex is aangesloten op de benadering die de RCE in de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek¹⁸ en andere publicaties heeft gekozen

3.2. Waardering

In het navolgende worden de afzonderlijke criteria die in de waardering aan de orde dienen te komen voor de gebouwen, afzonderlijk besproken. In de volgende paragraaf wordt een samenvatting/overzicht van de waardering weergegeven. Met "het klooster" wordt het gehele voormalige klooster met kapel, bijgebouwen, kloostermuur, voorerf en kloostertuin bedoeld.

Algemene historische waarden (gerelateerd aan maatschappelijke ontwikkelingen)

- Belang van het object/complex als uitdrukking van (een) culturele, sociaal-economische en/of geestelijke ontwikkeling(en).
Het complex is een voorbeeld van een Rooms-katholiek klooster uit de tijd van het Rijke Roomse Leven. De vleugel aan de Carmelstraat is een gebouw in traditionalistische, maar sobere stijl, die in de jaren 30 gebruikelijk was.

Ensemblewaarden (samenhang) en stedenbouwkundige waarden

- Belang van het object/complex als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van betekenis is.

¹⁸RCE e.a., 2009.

Het complex vormt een stedenbouwkundig ensemble dat beeldbepalend is voor de omgeving. Het ensemble bestaat uit het klooster zelf, de kloostermuur die de kloostertuin omringt en het voorterrein met opgaande kastanjes. Het kloostercomplex past goed in en is beeldbepalend voor de historische structuur van het gebied.

Architectuurhistorische waarden

- Belang van het object/complex voor de geschiedenis van de architectuur.
Het traditioneel vormgegeven hoofdgebouw is als object een voorbeeld van traditionalistische religieuze bouw uit het tweede kwart van de twintigste eeuw. De zuidelijke gevelwand van het later toegevoegde carré is beïnvloed door de maatvoeringssystematiek van de Bossche School. De overige gebouwdelen hebben geen noemenswaardige architectuurhistorische waarde. De af te breken schuur en de af te breken aanbouw hebben geen architectuurhistorische waarde.
- Belang van het object/complex voor het oeuvre van een bouwmeester of architect.
Het klooster, met name het hoofdgebouw en de carré, is een belangrijk voorbeeld van religieuze architectuur in het oeuvre van de regionaal bekende architect Dings.

Bouwhistorische waarden

- Belang van het object/complex voor de geschiedenis van de bouwtechniek.
Het gebouw is een duidelijk voorbeeld van de ontwikkeling van kloosterbouw; de verschillende bouwfasen zijn nog afleesbaar in het exterieur.

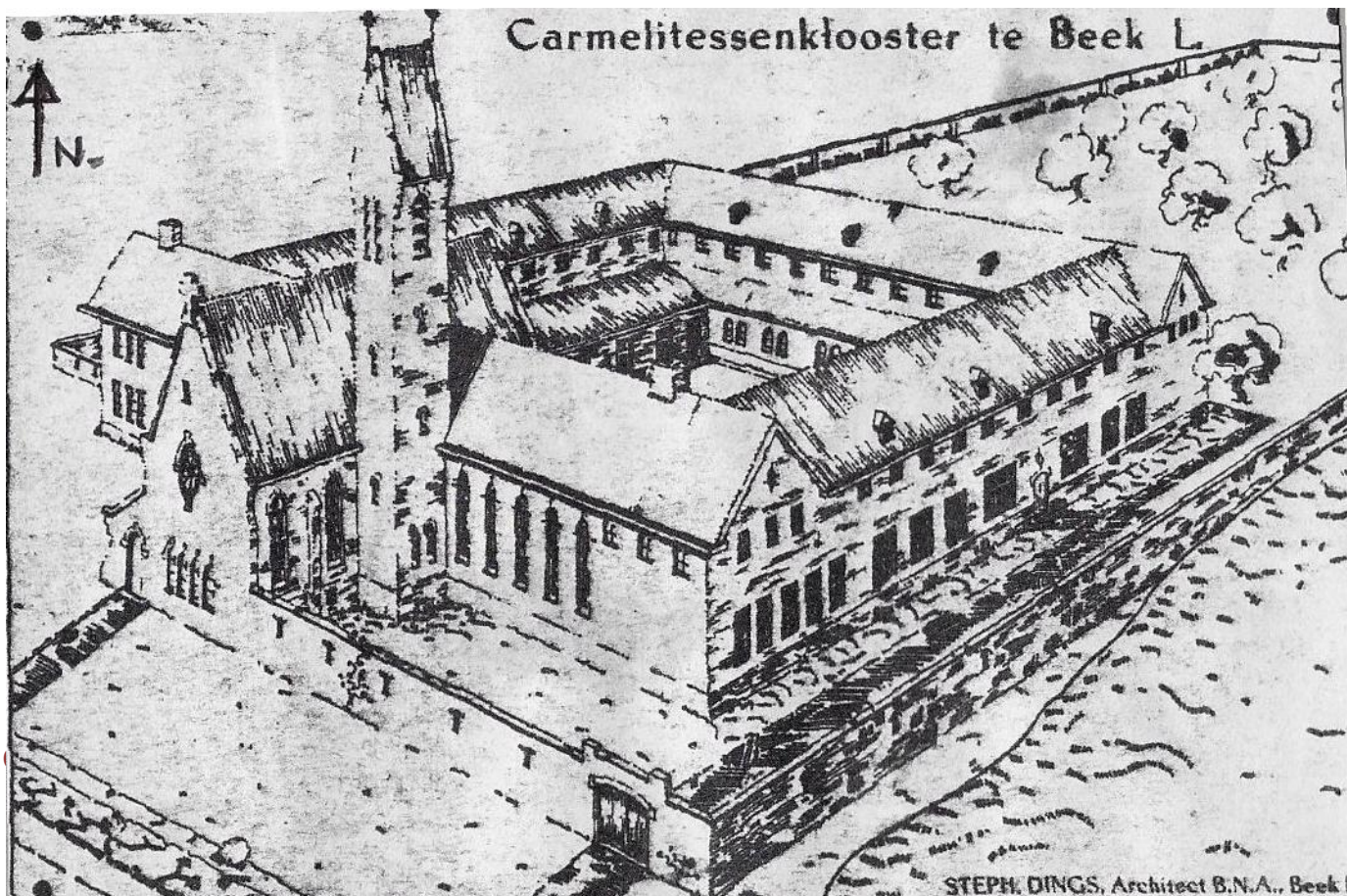
3.3. Overzicht waardering

In de vorige paragraaf is per onderdeel aangegeven welke kenmerken en waarden in het gebouwencomplex aanwezig zijn. Let wel: het gaat hier uitsluitend om de cultuurhistorische waardering, niet om schoonheid of landschappelijke waarde.

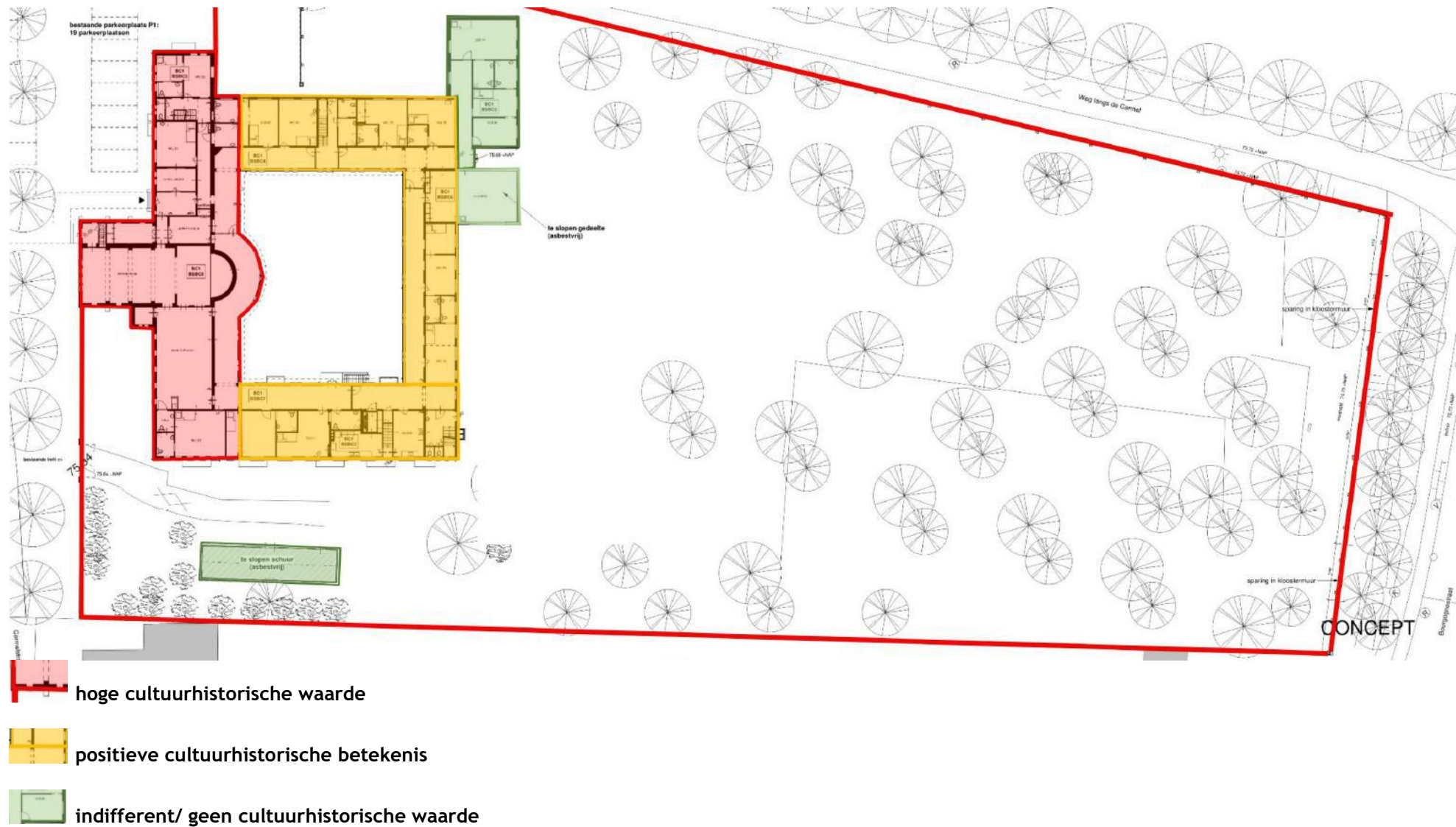
Samenvattend kan gesteld worden dat we hier te maken hebben met een gebouw dat een voorbeeld is van een religieusgebouwin een Limburgse plattelandskern uit hettweede kwart van de twintigste eeuw, gevolgd door uitbreidingen in het derde kwart van de twintigste eeuw. De verschillende architectuurstromingen, die in de betreffende perioden opgang deden, zijn herkenbaar, met name het traditionalisme in het hoofdgebouw en invloeden van de Bossche School in een deel van

de carré. Latere uitbreidingen hebben niet veel toegevoegd aan de bouwhistorische waarde. De op Figuur 14groen aangegeven delen hebben geen noemenswaardige cultuurhistorische waarde. Deherkenbaarheid van het complex, bestaande uit een kloostergebouw met kapel en toren, een voorerf, een kloostertuin en een kloostermuur is waardevol.

Op grond van deze overwegingen wordt het hoofdgebouw uit 1938, alsmede de kloostermuur aangemerkt als bebouwing met (hoge) cultuurhistorische waarde. De bebouwing rondom de carré en met name de zuidelijke buitenmuur, wordt aangemerkt als bebouwing met positieve cultuurhistorische betekenis. De overige bebouwing heeft geen cultuurhistorische waarde.

Figuur 13 - Schetstekening van het kloostercomplex door architect Dings (bron: Heemkundevereniging Beek)

Figuur 14 - Vm. klooster Carmelstraat 23 Beek, bouwhistorische waardering

4. PERSPECTIEF

In dit hoofdstuk wordt beoordeeld wat het toekomstperspectief van de cultuurhistorische waarden zal zijn, als gevolg van de veranderingen die in het bestemmingsplan mogelijk gemaakt worden. Ten aanzien van de gebouwdelen die in Figuur 14 zijn aangegeven als “hoge cultuurhistorische waarde” en “positieve cultuurhistorische betekenis” verandert er niets ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan. De volgende veranderingen zijn gepland:

1. *Afbraak*

Gebouwen die worden aangemerkt als indifferent/geen cultuurhistorische waarde (Figuur 14) kunnen worden afgebroken. Afbraak van deze gebouwen leidt in beginsel niet tot aantasting van aanwezige cultuurhistorische waarden.

2. *Afbraak en nieuwbouw gebouwonderdelen*

De ontmoetingsruimte, aangemerkt als indifferent/geen cultuurhistorische waarde (Figuur 14) kan worden afgebroken om een verbinding te kunnen maken met het geplande appartementencomplex. Deze nieuwe aansluiting tussen de beeldbepalende kloostervleugel en de aangrenzende nieuwbouw - ter plaatse van de te slopen aanbouw - dient met respect te worden vormgegeven

3. *Doorbraken kloostermuur*

De muur wordt aangemerkt als cultuurhistorisch waardevol als onderdeel van het herkenbare kloosterensemble. Daarbij moet worden opgemerkt dat noch het materiaalgebruik, noch de vormgeving van de muur bijzondere bouwhistorische of visuele waarde heeft en dat de waarde uitsluitend gelegen is in de relatie met het klooster. Op basis van de analyse

kan geconstateerd worden de het realiseren van openingen in de gesloten kloostermuur mogelijk is mits met zorg vormgegeven. Bij de formele aanvraag kan blijken dat bijvoorbeeld meerdere kleine doorbraken uit oogpunt van monumentenzorg beter is dan de twee grotere doorbraken die nu gedacht zijn.

De doorbraken dienen beperkt van omvang te zijn en het wezen van de muur als erfafscheiding van het kloosterterrein niet aan te tasten. De afkomende materialen worden niet zodanig waardevol geacht, dat zij behouden zouden moeten worden.

Een nadere belangenafweging moet plaatsvinden ten aanzien van de stedenbouwkundige plaatsing van de nieuwe appartementen. Deze worden geplaatst in de voormalige kloostertuin. Het klooster vormt samen met de kloostermuur en de kloostertuin een cultuurhistorisch ensemble. De kloostertuin heeft weliswaar zelf nog nauwelijks cultuurhistorische betekenis, maar maakt wel deel uit van het ensemble. Daarom moet dit aspect meegenomen worden in de ruimtelijke belangenafweging.

's-Hertogenbosch, oktober 2019/maart 2022/mei 2022
ir. J.J. Cuijpers

NEDPROJEKT BV

CULTUURHISTORISCH RAPPORT CARMELSTRAAT 23 TE BEEK

BIJLAGE 1: Geraadpleegde bronnen

Berkel, G. van en K. Samplonius (2006): Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie, Het Spectrum.

Groenedijk, T. (2000): Nederlandse plaatsnamen, Hoogetveen, 2000.

Haan, Hilde de en Ids Haagsma (1996): Plastisch Lexicon - Een kleine encyclopedie van de 'Bossche School', Architext, Haarlem.

Laan, DOM H. van der (1983): De Architectonische Ruimte - Vijftien lessen over de dispositie van het menselijk verblijf, E.J. Brill, Leiden.

Renes, H. (1988): De Geschiedenis van het Zuidlimburgse Cultuurlandschap, Van Gorkum, Assen/Maastricht.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Stichting Bouwhistorie Nederland, Vereniging Nederlandse Gemeenten, Atelier Rijksbouwmeester en Rijksgebouwendienst (2009): Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek - lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed, Amersfoort, 2009.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (2013): Cultuurhistorisch onderzoek in de vormgeving van de ruimtelijke ordening, versie 6 zoals verzonden aan de Tweede Kamer, februari 2013.

Stiboka/Rijks Geologische Dienst (1989): Geomorfologische Kaart van Nederland schaal 1:50.000 - blad 59, 60, 61, 62, Wageningen/Haarlem, 1989.

Stichting Historisch Klooster-onderzoek: De benaming van houtverbindingen en constructieve houten elementen bij ouhetkloosteren, Arnhem, 1982.

Topographische en Militaire kaart van het Koninkrijk der Nederlanden, schaal 1:50.000, blad 59, verkend 1857-1858.

Uitgeverij Wolters-Noordhoff Atlasproducties: Grote Historische Provincie Atlas Limburg 1837-1844, 1:25.000, Groningen, 1992.

www.heemkundebeek.nl/index.php/monumenten/carmel-klooster.

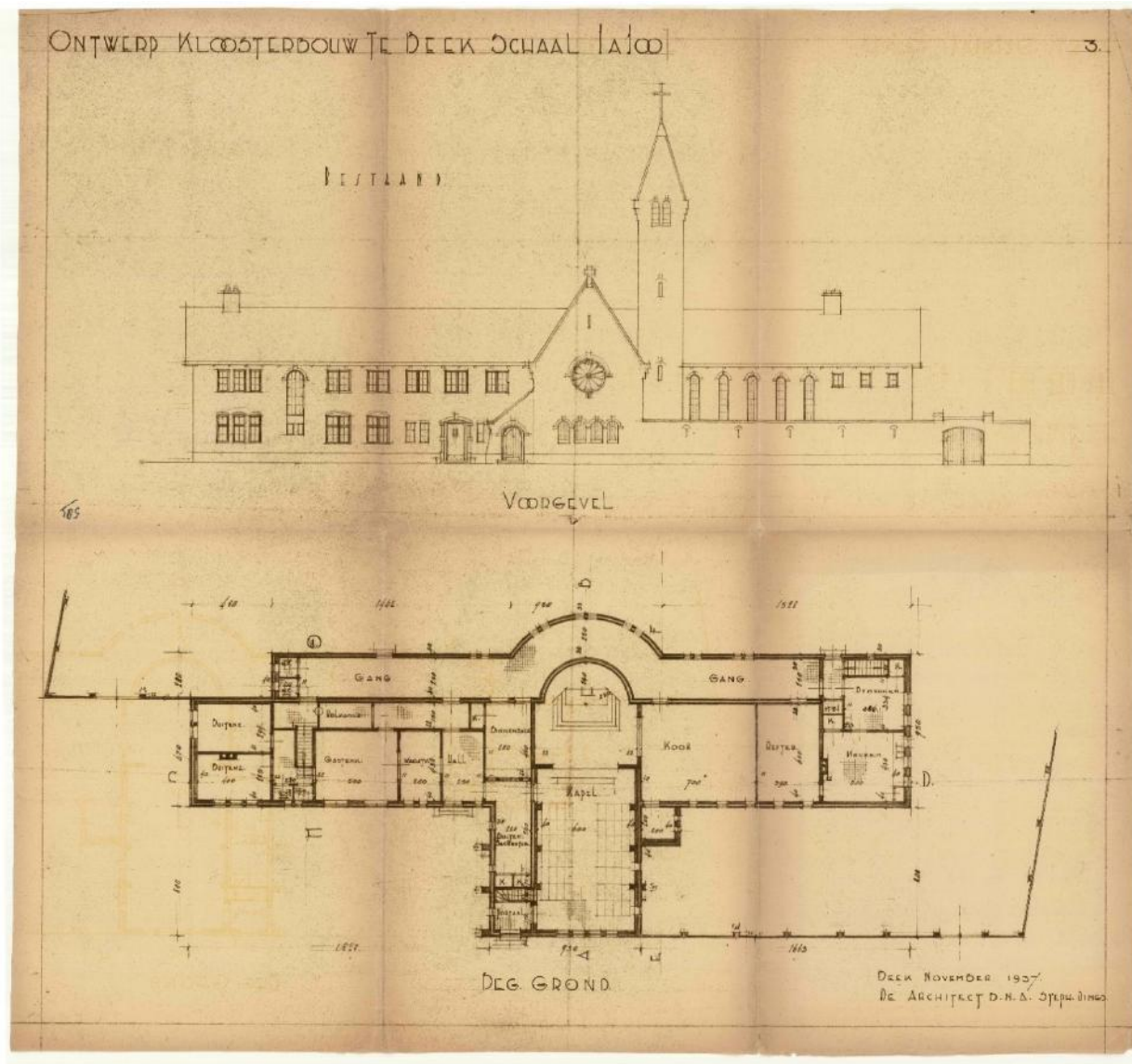
www.kerkgebouwen-in-limburg.nl/kerken/beek/klooster-carmelietessen-beek.

www.wijlimburg.nl/nieuws-overzicht/carmelitessenklooster-beek-wordt-zorghuis-beek/.

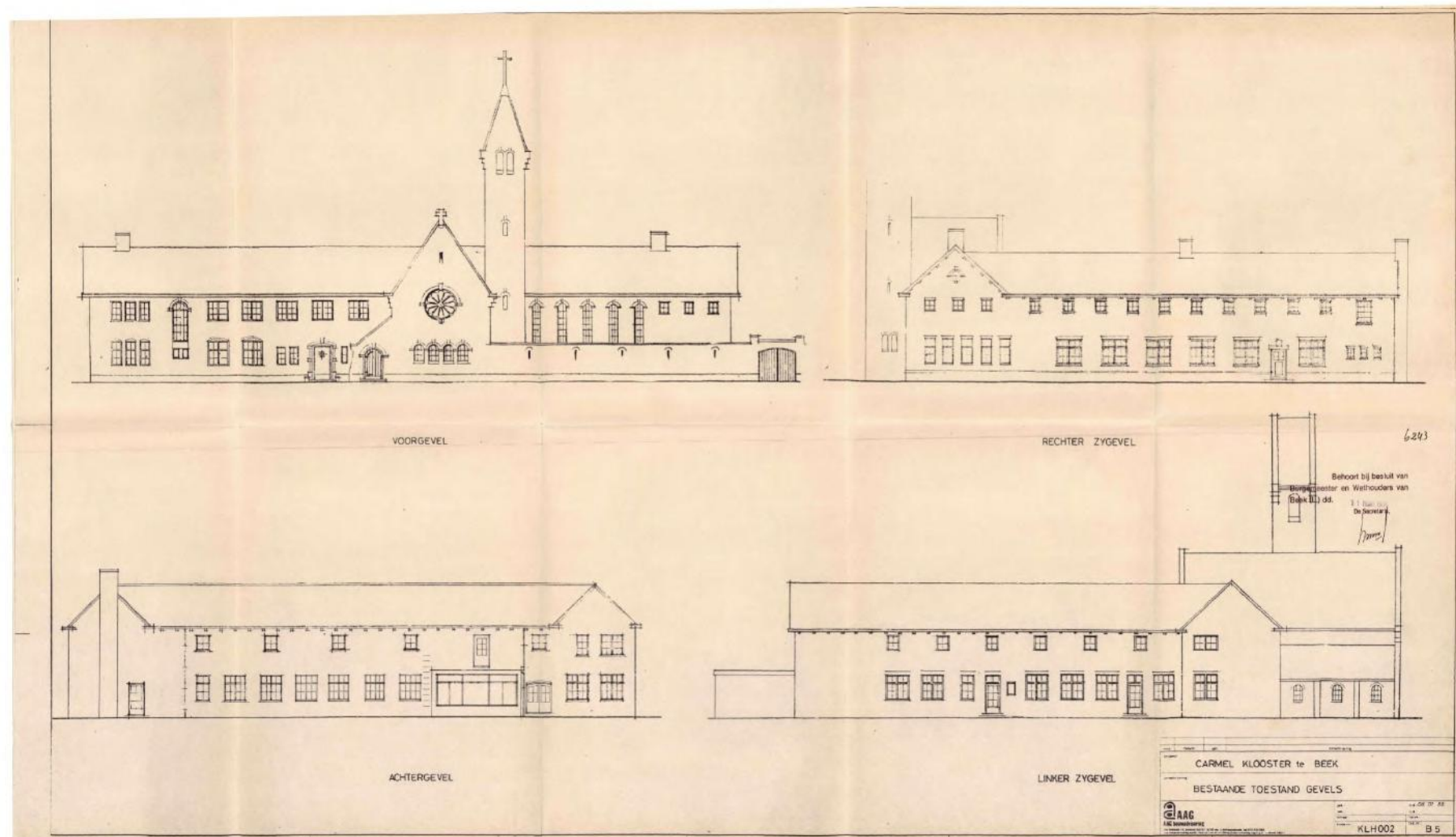
NEDPROJEKT BV

CULTUURHISTORISCH RAPPORT CARMELSTRAAT 23 TE BEEK

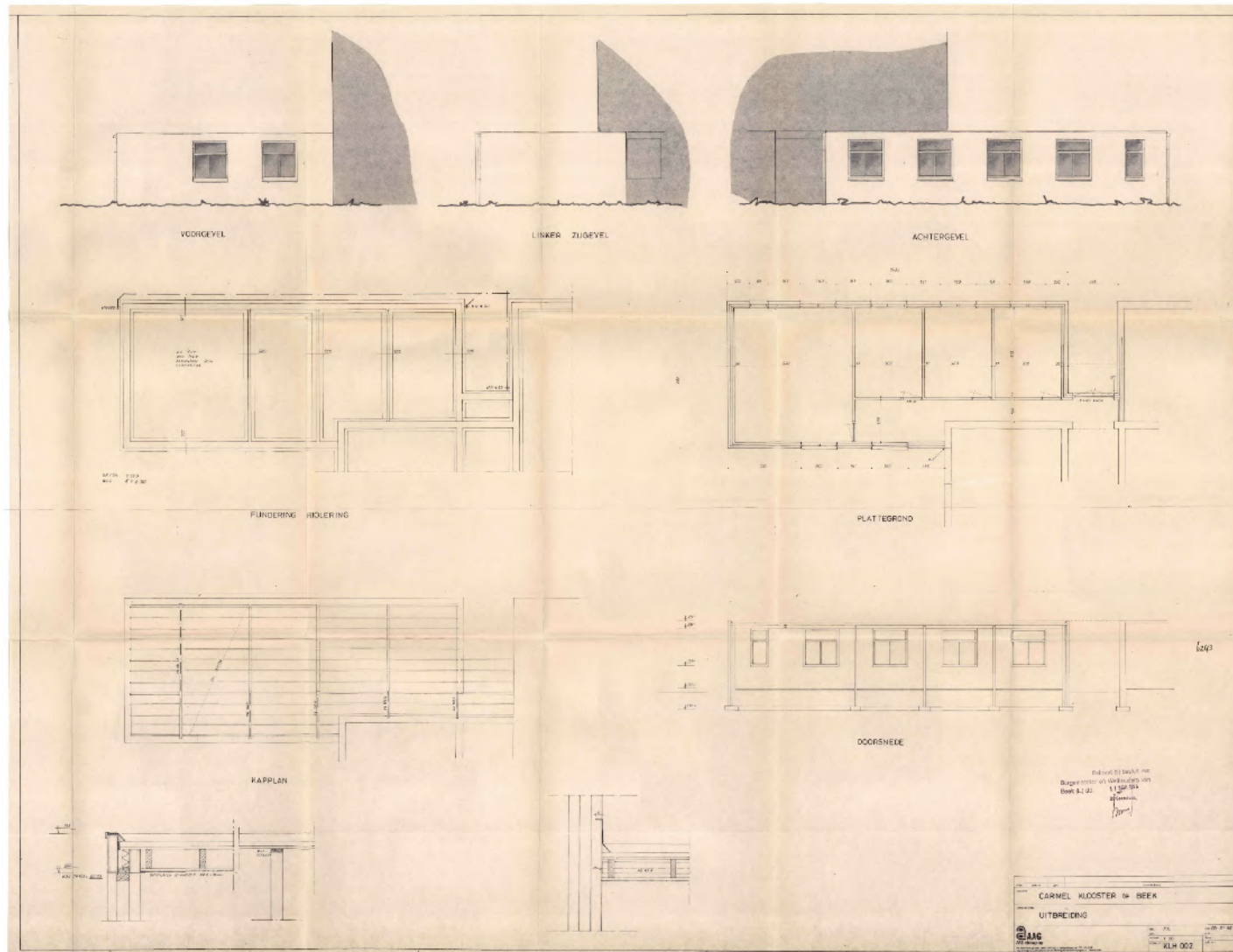
BIJLAGE 2: Bouwtekeningen

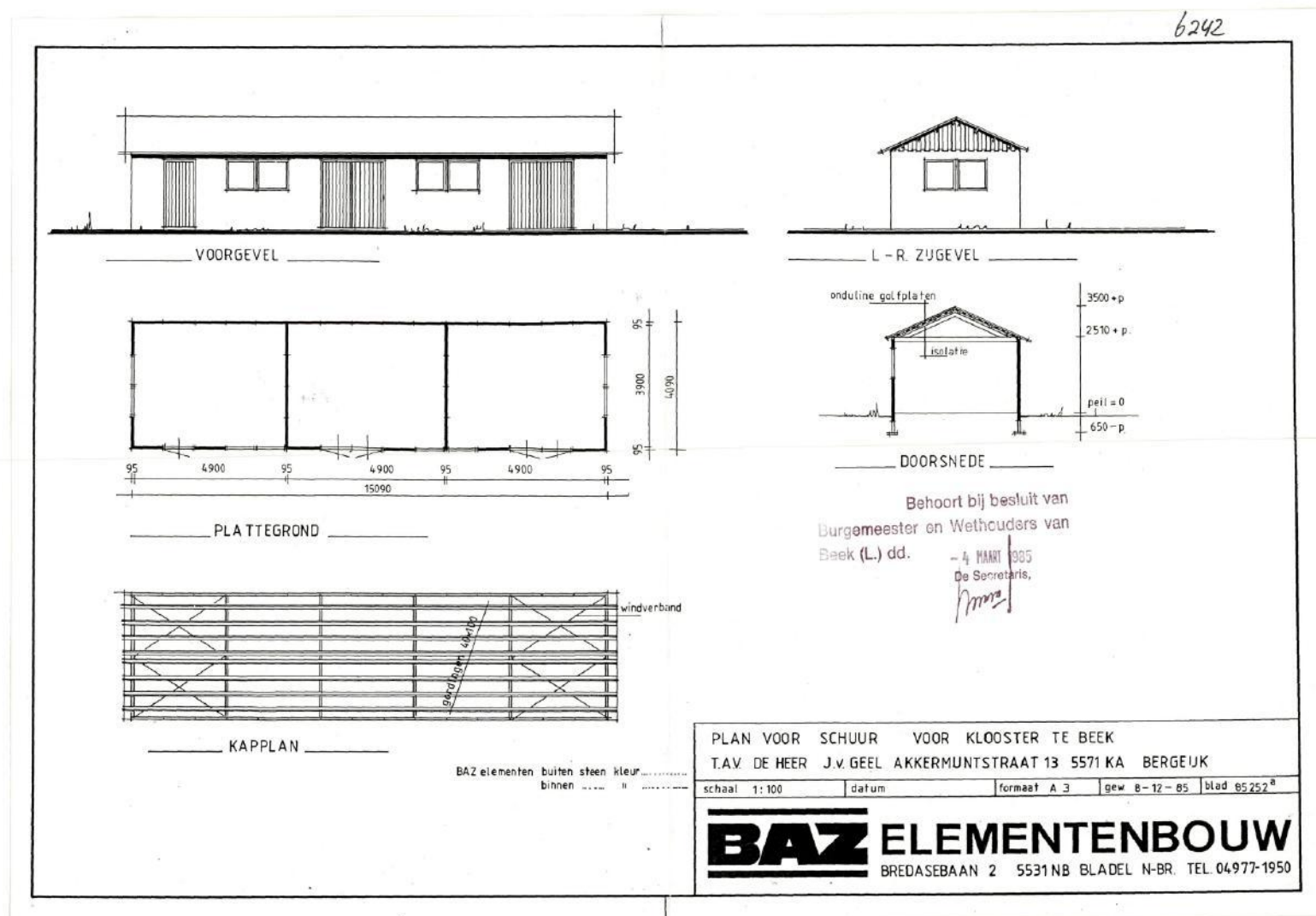
Figuur 16 Bouwaanvraag 1937 - voorgevel en plattegrond

Figuur 17 - Bouwaanvraag 1986 - Gevels bestaande klooster; de ontmoetingsruimte was toen al aanwezig.

Figuur 18 - Bouwaanvraag 1986 plattegronden en gevels uitbreiding.

Figuur 19 - Bouwaanvraag 1986 - bouwaanvraag van de schuur.

NEDPROJEKT BV

CULTUURHISTORISCH RAPPORT CARMELSTRAAT 23 TE BEEK

BIJLAGE 3: Foto's 24 oktober 2019

Figuur 20 - Voorgevel en linker zijgevel kloostergedeelte uit 1937.

Figuur 21 -Voorgevel en gedeelte kloostermuur met poort; links de gekandelaberde kastanjabomen.

Figuur 22 - rechter zijgevel.

Figuur 23 - De binnengevels van de carré.

Figuur 24 - Verblijfsruimte uit 1986 - dit deel wordt gehandhaafd.

Figuur 25 - De recreatieruimte/ontmoetingsruimte; van dit gedeelte is een aanvraag gedaan om dit af te breken.

Figuur 26 - Schuur uit 1986.

NEDPROJEKT BV

CULTUURHISTORISCH RAPPORTCARMELSTRAAT 23BEEK

Colofon

Opdrachtgever

Naam : NEDPROJEKT BV
 Contactpersoon : Frits van Leeuwen
 Adres : Geldropseweg 70
 PC + plaats : 5731 AD Mierlo
 Tel. : 0492-664545
 Mail : fvanleeuwen@productiestroom.nl

Bevoegd gezag erfgoed

Naam : GEMEENTE BEEK
 Contactpersoon :
 Adres : Raadhuisstraat 9
 PC + plaats : 6191 KA Beek
 Tel. : 046-438 92 22
 Mail : info@gemeentebEEK.nl

Uitvoerend bureau

Naam : Cuijpers Advies
 Auteur : ir. J.J. Cuijpers
 Adres : Gouverneur Hultmanstraat 2
 PC + plaats : 5224 CJ 's-Hertogenbosch
 Tel. : 06 - 5146 1115
 Mail : info@posd.eu
 Website : www.posd.eu
 Projectnummer : 12141

Versietabel				
versie	datum	Inhoud	status	validatie
1-1	29 10 2019	Conceptrapport	Eerste concept	JC
2-1	31 10 2019	Rapport	Rapport	JC
3-1	30 03 2022	Aanpassingen	Rapport	JC
3-2	10 05 2022	Aanpassingen	Rapport	JC

Samenvatting

In verband met de realisering van zorgappartementen en eerstelijnsverblijfkamers, moeten er enkele veranderingen worden aangebracht in het geldende bestemmingsplan voor het voormalig klooster Carmelstraat 23 te Beek, thans zorgaccommodatie. Omdat dit gebouw wordt aangemerkt als beeldbepalend acht de gemeente het noodzakelijk dat een onderzoek wordt ingesteld naar aanwezige cultuurhistorische waarden en eventuele aantasting van die waarden door de geplande werkzaamheden.

Het complex is gebouwd in traditionalistische stijl in 1938 en in de jaren 50 en 60 uitgebreid in een passende, aan de Bossche School gelieerde stijl. Met name de oorspronkelijke bouw heeft cultuurhistorische waarde. De af te breken delen van de bebouwing hebben geen cultuurhistorische waarde. De kloostermuur om het complex heeft wel cultuurhistorische waarde (ensemblewaarde). De mogelijke doorbraken dienen zodanig vormgegeven te worden dat er geen onaanvaardbare aantasting van de cultuurhistorische waarden plaatsvindt. Hetzelfde geldt voor de verbinding tussen het waardevolle kloostergebouw en de geplande nieuwbouw.